

SOMALIA – STUDIU DE CAZ PRIVIND FRAGMENTAREA UNUI STAT OMOGEN ETNIC ȘI CONFESIONAL

SOMALIA – CASE STUDY ON THE FRAGMENTATION OF AN ETHNICALLY AND CIVILIZATIONALLY HOMOGENEOUS STATE

Conf.univ.dr. Alba Iulia Catrinel POPESCU*

Orice curs de geopolitică internă a statului începe prin a afirma că stabilitatea internă și integritatea teritorială sunt rezultatul interacțiunii dintre forțele secesioniste, centrifuge, și forțele unificatoare, centripete. Același curs de geopolitică mai spune că omogenitatea etnică și confesională se înscrie în categoria celor mai puternice forțe centripete, alături de o formă cât mai rotundă a teritoriului statal, de centralitatea capitalei, de o distribuție uniformă a infrastructurii de transport și comunicații, de o distribuție cât mai echitabilă a bogăției, de o puternică idee și voință națională. Somalia este un stat omogen etnic și confesional. Mai mult, toți acești etnici nu își arogă o altă identitate în afara celei somaleze și cu toții vorbesc limba somali, limba oficială a statului, alături de arabă – limba Coranului. În Somalia nu se înregistrează uriașa diversitate lingvistică specifică altor state africane postcoloniale, nu există diferențe cultural-civilizaționale, nu există discrepante majore în privința dezvoltării regionale și a distribuției infrastructurii de comunicații și transport în teritoriu. Și, cu toate acestea, statul somalez reprezintă expresia noțiunii de stat eșuat, răvășit de război civil, de secesionism, de piraterie maritimă, de terorism, de criminalitate organizată și de insecuritate. În ultimii ani, Somalia a fost plasată constant în rândul celor mai periculoase destinații de pe glob. În prima jumătate a anului 2021, ea se situa pe locul al șaselea în clasamentul celor mai riscante destinații turistice, după Afganistan, Siria, Irak, Sudanul de Sud și Yemen¹. Care sunt cauzele secesionismului somalez și ale prăbușirii statului? Și, dacă ar fi să ierarhizăm, în funcție de intensitatea efectului, factorii secesioniști care acționează pe teritoriul Somaliei, care ar fi ordinea acestora?

Any lecture in geopolitics begins by stating that internal stability and territorial integrity of the state are the result of the interaction between secessionist, centrifugal forces, and unifying, centripetal forces. The same lecture in geopolitics also says that ethnic and confessional homogeneity falls into the category of the strongest centripetal forces, along with a round shape of the state territory, the centrality of the capital, a uniform distribution of transport and communications infrastructure, an equitable (as possible) distribution of wealth, of a strong national idea and will. Ethnically and religiously, Somalia is a homogeneous state. Moreover, all these ethnics do not boast of an identity other than Somali, and they all speak Somali - the official language of the state, along with Arabic - the language of the Koran. Somalia does not have the huge linguistic diversity specific to other post-colonial African states, there are no cultural-civilizational differences, there are no major discrepancies in terms of regional development and distribution of communications and transport infrastructure in the territory. And yet, the Somali state is the expression of the notion of a failed state, ravaged by civil war, secessionism, maritime piracy, terrorism, organized crime and insecurity. In recent years, Somalia has been consistently ranked among the most dangerous destinations in the world. In the first half of 2021, it ranked sixth in the top of the riskiest tourist destinations, after Afghanistan, Syria, Iraq, South Sudan and Yemen¹. What are the causes of Somali secessionism and the collapse of the state? And, if we were to rank, according to the intensity of the effect, the secessionist factors acting on the territory of Somalia, what would be their order?

Cuvinte-cheie: Somalia; Cornul Africii; Golful Aden; Somaliland; Puntaland; piraterie maritimă; terorism; secesionism.

Keywords: Somalia; Horn of Africa; Gulf of Aden; Somaliland; Puntland; maritime piracy; terrorism; secessionism.

*Universitatea Națională de Apărare „Carol I”
e-mail: albapopescu1@gmail.com

Scurtă descriere geografică

Somalia este localizată în Cornul Africii, pe coasta sudică a golfului Aden, în imediata vecinătate a punctului strategic de constricție maritimă Bab el-Mandeb, și pe cea vestică a Oceanului Indian, pe traseul coridorului de transport care unește Europa și Orientul Mijlociu de Asia. În nord, se învecinează cu Djibouti. În vest, se învecinează cu Etiopia și Kenya. În sud, este traversată de Ecuator și tot în sud, se află bazinele hidrografice ale râurilor Jubba și Shebelle (vezi harta din Figura 1).

Deține o largă fațadă maritimă, de 3.025 km, și o suprafață totală de 637,657 km². În Mogadiscio, Berbera și Kismaayo, există porturi naturale de adâncime, dar recifele de corali periculoase mențin traficul de coastă la un nivel minim².

Este un stat continental, cu forma alungită de-a lungul coastei, fără insule, nu prezintă enclave și nici nu deține exclave pe teritoriile altor state. Capitala

Figura 1 Harta fizico-geografică a Somaliei⁸

statului, Mogadiscio, de tip colonial, este situată excentric, în sud, pe țărmul Oceanului Indian, la mare distanță de regiunile nordice ale țării.

Cu excepția unei zone montane restrânse, situate spre coasta nordică, relieful Somaliei este plat, lipsit de bariere naturale care să restricționeze mobilitatea oamenilor și a animalelor. În general, clima este uscată și caldă, cu precipitații neregulate.

Există și perioade calde și umede, musonice, în nord-est, din decembrie până în februarie, și în sud-vest, din mai până în octombrie³. Vegetația este de tip savană și semideșert⁴.

Este bogată în uraniu și deține rezerve, în mare parte neexploatate, de minereu de fier, staniu, gips, bauxită, cupru, sare de mare, cărbune, gaze naturale și, foarte probabil, petrol⁵. Zăcămintele de *sepiolit mineral* (spumă de mare) din centrul și sudul Somaliei sunt printre cele mai mari rezerve cunoscute din lume⁶. Fauna terestră a fost, în mare măsură, decimată prin vânătoare. În mod special, au fost uciși elefanții, generându-se mari dezechilibre ale ecosistemului, știut fiind că aceste mamifere au capacitatea de a găsi pânze freatice și a le accesa, împiedicând deșertificarea⁷. Fauna acvatică a fost și ea distrusă prin poluare chimică. Pământul arabil reprezintă doar 1,8% din suprafața teritoriului. Pământul agricol reprezintă 70,3% din suprafața teritoriului, din care 68,5% este pășune permanentă.

Scurta descriere demografică

În 2021, populația totală a statului african număra 12.094.640 de locuitori. Conform datelor furnizate de site-ul CIA WorldFactbook, în 2021 structura etnică a Somaliei era dominată covârșitor, în proporție de 85%, de etnici somalezi, iar structura confesională a fost perfect omogenă, cu 100% musulmani sunniți⁹ de școală juridică Shāfi'ī¹⁰.

Etnicii somalezi sunt împărțiți în clanuri și subclanuri. Cele mai mari sunt: Darod, Dir, Hawiye, Isaaq, Rahanweyn (Digil și Mirifle).

Populația Somaliei este distribuită neuniform. Regiunile nord-estice și centrale, semideșertice, precum și zonele de-a lungul frontierei cu Kenya sunt mai puțin populate, în timp ce zonele din jurul orașelor Mogadiscio, Marka, Boorama, Hargeysa și Baidoa au populație densă.

Ca și alte state africane, Somalia are profilul demografic al unui stat dominat de subdezvoltare și sărăcie, caracterizat prin:

- piramida vârstelor cu baza largă, ca urmare a procentului majoritar, de 60%, al populației tinere, cu vârsta de până în 25 de ani;
- valoare crescută a ratei brute a natalității, care, în 2020, a fost de 38,25 născuți/1.000 de locuitori (locul 9 mondial);
- rată a fertilității crescută, de 5,41 născuți/femeie de vârstă fertilă (locul 9 global);

- valoare crescută a ratei brute a mortalității, de 11,82 decedați/1.000 de locuitori;

- speranța de viață la naștere scăzută, de numai 55,32 ani (57,7 ani, femei, 53,02 ani, bărbați), față de 81,3 ani în Uniunea Europeană (UE)¹¹;

- mortalitate infantilă uriașă, de 88,03 decedați/1.000 de născuți vii (locul 2 global), față de 3,4 % în UE¹²;

- mortalitate maternă uriașă, de 829 de decese /100.000 de născuți vii (locul 6 global);

- mortalitate crescută prin boli infecto-contagioase, care pot fi prevenite prin sanitație și igienă corespunzătoare¹³.

Acestor aspecte statistico-demografice li se adaugă cele sociale, la fel de sumbre. Rata de înscriere în învățământul primar depășește cu puțin 40%, există doar 0,02 medici la 1.000 de locuitori și 0,9 paturi de spital la 1.000 de locuitori, urbanizarea acoperă doar 46,7% din populație, și

27,5% din populația rurală nu are acces la surse la apă potabilă¹⁴. Prevalența mediană a malnutriției, pentru ultimii trei ani, în rândul populației somaleze a fost cuprinsă între 10 și 14,9%¹⁵.

Date politico-administrative

Republica Federală Somalia a devenit stat independent la 1 iulie 1960. Este o republică prezidențială, împărțită în treisprezece regiuni administrative și în alte cinci regiuni revendicate, dar necontrolate de guvernul central, în Somaliland. Aceste regiuni sunt reprezentate de: Awdal, Bakool, Banaadir, Bari, Bay, Galguduud, Gedo, Hiiraan, Jubbada Dhexe (Jubba Mijlocie), Jubbada Hoose (Jubba Inferioară), Mudug, Nugaal, Sanaag, Shabeellaha Dhexe (Shabeelle Mijlocie), Shabeellaha Hoose (Shabeelle Inferioară), Sool, Togdheer, Woqooyi Galbeed. La rândul lor, regiunile sunt divizate în șaptezeci și două de

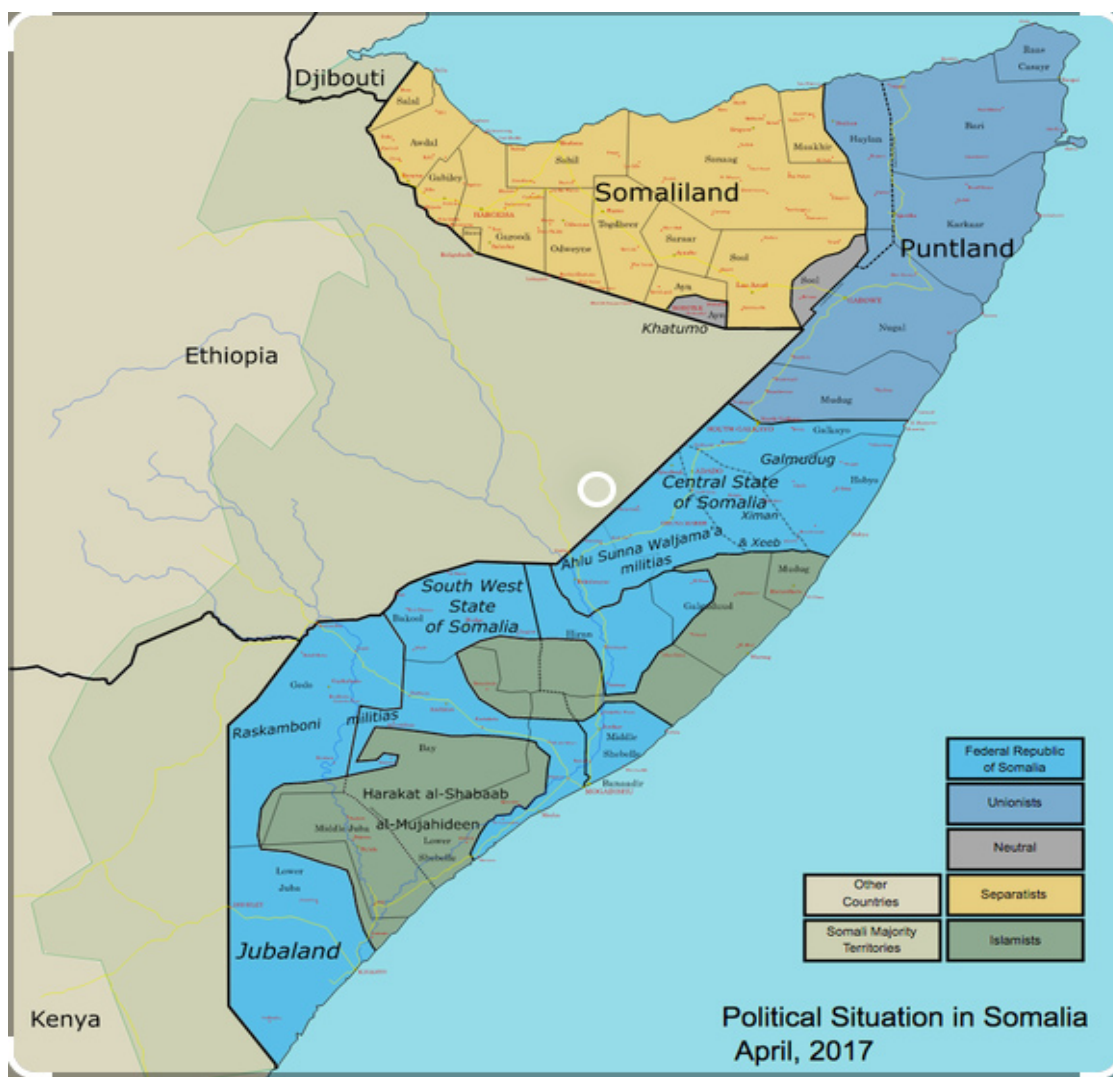

Figura 2 Situația politică a Somaliei în 2017

districte și în alte optsprezece districte revendicate, dar necontrolate din Somaliland¹⁶.

Somalia este un stat Țuat, al cărui guvern central nu mai administrează întregul teritoriu național și nu mai deține monopolul exercitării forței la nivelul teritoriului național. Actualmente, în interiorul statului somalez, există teritorii separatiste și/sau autodeclarate autonome, precum:

- Somaliland, situat în nord, autodeclarat stat suveran;
- Puntland, situat în nord-est, autodeclarat stat autonom cu intenții secesioniste, afirmate public¹⁷;
- Khatumo, situat în sudul Somaliland, autodeclarat autonom, dar nerecunoscut de guvernul central;
- Galmudug, situat în zona centrală, la sud de Puntland, autodeclarat autonom;
- Jubaland, situat în sud-est, la granița cu Kenya, autodeclarat autonom¹⁸.

Precum se poate observa în harta din Figura 2, descentralizarea și disoluția statului somalez sunt amplificate de existența unor spații controlate de autorități islamiste, guvernate de legea islamică și de școala juridică ultraconservatoare, Țabaqāt al-Ĥanābilah. Existente preponderent în regiunile central-sudice, spre coasta Adenului, aceste spații dezvoltă potențial secesionist prin conflictul dogmatic și ideologic dintre școala juridică moderată, tradițională, Shāfi‘ī, și școala juridică ultraconservatoare, Ĥanābilah, importată din Peninsula Arabă și Egipt, care consideră, drept apostazie, orice credință și dogmă care nu aparține Islamului Sunnit Ĥanābilah¹⁹.

Date economice

Cu un PIB (PPP), estimat, în 2021, de 5,37 miliarde USD²⁰ și cu un PIB/Capita, în 2020, de 309,41 USD²¹, Somalia este una dintre cele mai sărace state din lume. Principalele sale surse de venit provin din ajutor extern, remitențe și din comerțul informal. Aproximativ trei cincimi din economia Somaliei este reprezentată de agricultură. Veniturile agricole provin din trei subsectoare: păstoritul nomad, axat pe creșterea caprinelor, ovinelor, cămilelor și bovinelor; agricultura tradițională, de subzistență, practică de micii fermieri; agricultura intensivă, cu plantații irigate de-a lungul râurilor inferioare Jubba și Shabeelle. Principalele culturi și produse agricole sunt trestia de zahăr, orezul, bumbacul, legumele, bananele,

grapefruit, mango și papaya. De asemenea, în sud se recoltează tămâie și smirnă, iar pădurile de salcâm ale savanei furnizează cherestea. La acestea, se adăugă veniturile provenite din pescuit, în descreștere, ca urmare a poluării maritime și a pescuitului excesiv²².

Întrucât, după 1991 construcția barajului hidroelectric pe râul Jubba a fost oprită și puținele centrale electrice din Mogadiscio, Hargeysa (Hargeisa) și Kismaayo, erau mai mereu defecte, nu se acoperă necesarul de energie al unei activități moderne de producție, sectorul industrial este rezumat la mici ateliere meșteșugărești care aparțin sectorului informal²³.

Sectorul bancar este controlat de Banca Centrală a Somaliei. Moneda țării, șilingul somalez, este într-o continuă depreciere. Autodeclarata Republică Somaliland emite propria sa monedă, șilingul Somaliland²⁴.

Nu există căi ferate. Rețeaua rutieră este de numai 2.900 km. În sezonul ploios, majoritatea așezărilor rurale nu sunt accesibile autovehiculelor. În zonele rurale, principalele mijloace de transport rămân cămilele, vitele și măgarii²⁵.

Premisele geopolitice ale secesionismului actual

Excepționala valoare geopolitică și geostrategică a Cornului Africii a început să se afirme odată cu descoperirea drumului spre Indii, în 1497, de către navigatorul portughez Vasco da Gama (1460/1469-1524). Colonizarea Asiei de către europeni și dezvoltarea comerțului cu lemn și pietre prețioase, cu mirodenii și mătăsuri orientale au transformat porturile de pe ambele maluri ale Golfului Aden în destinații obligatorii ale vaselor care transportau mărfurile Orientului și ale Africii în țările europene (vezi harta din Figura 3).

Mai apoi, în perioada contemporană, construirea Canalului Suez a crescut exponențial importanța geostrategică și geoeconomică a regiunii, prin tranzitul petrolului și al gazelor naturale provenite din Peninsula Arabă spre consumatorii europeni și prin intensificarea traficului maritim, generat de revirimentul economic chinez și indian. Importanța geostrategică este amplificată și de prezența punctului de constricție maritimă Bab el-Mandeb, care separă Golful Aden și Oceanul Indian de Marea Roșie și, mai departe, Canalul Suez și Marea Mediterană. Închiderea acestei strâmtoni

Figura 3 Golful Aden²⁶

strategice ar decupla Marea Mediterană de Oceanul Indian, obligând transportatorii să ocolească Africa prin dreptul Capului Bunei Speranțe (cu grave consecințe în plan economic, militar etc.). În anul 2018, aproximativ 6,2 milioane de barili de țiței pe zi și de produse petroliere rafinate au circulat prin punctul de constricție maritimă Bab el-Mandeb către Europa, Statele Unite și Asia. În 2017, fluxurile totale de petrol prin strâmtoarea Bab el-Mandeb au reprezentat aproximativ 9% din volumul petrolului comercializat pe mare la nivel global (țiței și produse petroliere rafinate)²⁷.

De asemenea, regiunea are caracter de *pivot* și de potențial *cap de pod*. Dominația sa facilitează controlul geostrategic al Africii, Orientului Mijlociu, Asiei de Sud și Oceanului Indian, motiv pentru care, încă din timpul bipolarității postbelice a sistemului internațional, a fost subiect de intensă dispută între puterile hegemonice. Mizele geopolitică, geostrategică și geoeconomică pentru controlul regiunii și, *in extenso*, pentru controlul nordului și estului Africii și al Peninsulei Arabe au transformat acest *spațiu de compresie geopolitică* dintre lumea maritimă, insulară și lumea continentală, și de compresie civilizațională dintre Creștinism și Islam, într-o „centură de ruine”. Un spațiu supus fragmentărilor, conflictelor, subdezvoltării și eșuării statale.

În plus, în subsolul țărilor din regiune, au fost descoperite zăcăminte de hidrocarburi, uraniu, minereuri strategice de bauxită, staniu, cupru, alte minereuri neferoase și feroase, iar fundamentalismul islamic vine să completeze tabloul politic deja încărcat al acestei părți de lume.

În cazul Somaliei, din punct de vedere geopolitic, forma alungită a țării și capitala situată excentric predispon la secesionism prin distribuția inegală a forței de atracție a *Mittelpunct*-ului asupra granițelor. Pe de altă parte, relieful dominat de podiș și vegetația de savană favorizează migrațiile și amestecul populației, aspect care poate potența forțele centripete, unificatoare. Fără succes însă, întrucât populația este puternic divizată pe criterii regionale clanocratice, care exced în importanță originea etnică, limba și confesiunea islamică Shāfi'ī comune; divizare favorizată de distribuția inegală în teritoriu a populației, condiționată de prezența reliefului semideșertic. Mai mult, în viitor se prefigurează o nouă linie de fractură internă între populația majoritară Shāfi'ī și cea minoritară, dar compactă, Ḥanābilah, din regiunile central-sudice ale țării.

Distrugerea mediului înconjurător, prin poluare maritimă și vânătoare excesivă, și procentul extrem de scăzut de pământ arabil, asociate cu schimbările climatice care au crescut incidența episoadelor de

secetă, urmate de infestații cu lăcuste, îndeosebi în regiunile nordice ale țării, creează condițiile apariției crizelor alimentare, de foamete²⁸, cu consecințe destabilizatoare interne și regionale, care pot accelera procesele secesioniste interne.

La aceste provocări interne, se adăugă sărăcia, subdezvoltarea, neopatriarhatul de tip clanocratic care au subminat ideea de administrație centrală, de identitate și idee națională, de autoritate de stat, favorizând secesionismul și disoluția statului.

Premisele istorice ale secesionismului actual

Perioada premergătoare unificării celor două Somalii, britanică și italiană

Legendele locului spun că Islamul ar fi pătruns în Somalia în secolul al VIII-lea, când un imam yemenit, Mohamed Abdurahman Hambali, împreună cu câțiva adepți, s-ar fi refugiat pe teritoriul tribului Galla, demarând procesul de convertire a localnicilor²⁹. Actuala capitală, Mogadishu, ar fost fondată în anul 900 d.Ch. de către neguțătorii arabi și localnicii convertiți la Islam.

Cu certitudine de data aceasta, așa după cum reiese din izvoarele istorice, în secolul al XIII-lea Islamul era prezent pe teritoriul Somaliei, și în jurul sistemului său de credințe și valori, s-au coagulat primele nuclee statale în regiune. În nord-vestul țării, a luat naștere sultanatul Adal, care, ulterior, a intrat într-un sângeros război de independență împotriva dominației portugheze. În centrul și în sudul țării, s-a format sultanatul Ajuuraan. Din cauza animozităților dintre clanuri, a atacurilor nomazilor și a interferenței portughezilor în politica locală, în secolul al XVII-lea, teritoriile stăpânite de clanurile Warsangeli, Sanaag, Bari, Mogadishu, Benadir, sultanatele Geledi-Agfoye și Hobyo, au fost cucerite de arabi și, mai apoi, de otomani, pentru ca, un secol mai târziu, să sfârșească prin a fi colonizate de europeni. Monarhiile locale s-au menținut, cu sprijin britanic, până în secolul al XX-lea, un sprijin pragmatic, la schimb cu protecția asigurată de sultani vaselor comerciale britanice care asigurau negoțul cu Indiile³⁰.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea însă, „cursa pentru Africa” începuse să intereseze și dominația britanică din Cornul Africii. Franța și, mai apoi, Italia au încercat să își adjudece teritoriile în regiune, pentru a limita controlul britanicilor asupra Mării Roșii și Golfului Aden, unde aceștia

stăpâneau toată valea Nilului și portul strategic Aden din Yemen, dar și asupra estului Africii, unde Kenya și Tanzania deveniseră colonii britanice. Pe cale de consecință, francezii, interesați de depozitele de minereuri neferoase somaleze, și-au concentrat atenția asupra nord-estului țării (actualul Djibouti), în timp ce italienii, aflați în plină expansiune colonială, au pus stăpânire pe sudul Somaliei.

Pe acest fond de competiție geopolitică între puterile coloniale, în primele luni ale secolului al XX-lea, trupele Împăratului Menelik al II-lea al Etiopiei (1844-1913), susținute de britanici, au ocupat regiunea Ogaden, din vestul Somaliei. Ocupația etiopiană a Ogadenului a fost întreruptă de rebeliunea „dervișilor” din nord, conduși de subclanul Darod (Dulbahante), susținut de francezi. Războiul dintre somalezi și etiopieni, desfășurat pe durata a două decenii, între 1900 și 1920, a ucis peste o treime din locuitorii nordului Somaliei³¹. Cu toate că populația Ogadenului și Haudului era preponderent somaleză, în urma acordului impus de britanici, la 24 iulie 1948, acestea au revenit Etiopiei³². Transferul arbitrar de teritorii între cele două state s-a transformat într-o sursă permanentă de conflict și destabilizare regională. Același acord a stabilit ca teritoriile din sudul Somaliei să revină Kenyei, sub numele de Districtul de Nord-Est, iar teritoriul din nord, din dreptul strâmtoarei Bab el-Mandeb, populat de afari și stăpânit de Franța, să devină independent, sub numele de Djibouti. Anii de rebeliune a „dervișilor” și de instabilitate regională s-au decontat în planul economic și al dezvoltării regionale, astfel că, la 1 iulie 1960, între cele două Somalii independente reunificate, britanică și italiană, se înregistra o uriașă discrepanță, o falie economică și socială care a alimentat secesionismul și viitorul război civil. În plus, în sud a existat o puternică diasporă italiană, care a construit orașe de tip colonial, cu plantații extinse, prospere și bine organizate, populația locală, mai ușor de înregimentat, a beneficiat de avantajele economice și culturale ale colonizatorilor, generându-se o fractură între nordul subdezvoltat, anarhic, măcinat de lupte între clanuri, și sudul liniștit și prosper, situație amplificată de diferențe culturale, lingvistice și chiar de monedă între cele două Somalii. Pe cale de consecință, la Conferința de la Potsdam, din 1945, în timp ce somalezii din regiunile nordice și vestice pledau pentru independență, cei din sud doreau să rămână sub dominație colonială³³.

Pe de altă parte, în perioada celui de-al Doilea Război Mondial, conflictul dintre britanici și italieni s-a transferat și pe teritoriul Somaliei, nordul dominat de britanici intrând în luptă cu sudul încorporat de regimul dictatorului fascist Benito Mussolini (1883-1945) în *Noul Imperiu Italian al Africii de Est*, alături de Etiopia și Eritreea. Victoria britanicilor a fost urmată de constituirea, în sud, a rezistenței italiene. Sprijinită militar de regimul Benito Mussolini, mișcarea de rezistență a coloniștilor italieni și a populației afiliate din sud a declanșat un război de gherilă, care s-a încheiat în 1943³⁴. După război, competiția geopolitică dintre jucătorii geostrategici activi în regiune a generat noi falii, prin atragerea în sfere de putere diferite a clanurilor somaleze și prin utilizarea acestora pe post de vectori de *proxy-war*, astfel că, în anii 1960, marile clanuri somaleze dezvoltaseră deja propriile forțe paramilitare.

Pe acest fond de intensă facționalizare, au avut loc unificarea dorită doar de nord și declararea independenței, care a adus cu sine problema distribuției puterii între clanurile și subclanurile somaleze.

Din succesiunea de evenimente prezentate anterior, se disting următoarele surse de conflict și fragmentare:

- discrepanța dintre aspirațiile de autodeterminare și eliberare națională, împărtășite de populația din nordul țării, aflată sub dominație britanică, și dorința de menținere a *statu-quo*ului colonial a populației somaleze din sudul țării, aflată sub dominație italiană;
- discrepanța economică și de dezvoltare dintre nordul și sudul țării;
- rivalitățile dintre clanuri privind distribuția puterii și a bogăției;
- ingerințele marilor puteri, interesate de jocul geopolitic local.

Experimentul comunist

Unificarea *de iure* a celor două Somalii a fost urmată de unificarea administrativă, legislativă și, implicit, militară. Dar, unificarea militară a presupus dezmembrarea unităților paramilitare și transformarea lor în efective ale noii armate naționale, supuse comenzii unice, chestiune care a declanșat nemulțumirea unora dintre clanurile din nord, tot mai vocale în direcția separării de restul țării. În contrapartidă, adepții unității somaleze

au apăsat pedala *pansomalismului*³⁵, a refacerii „Somaliei mari”, care a readus în prim-plan chestiunea Ogadenului și a reîncălzit conflictul etiopiano-somalez, internaționalizându-l în spiritul jocului geopolitic al Războiului Rece (1947-1991). Reizbucnit în 1964, conflictul armat dintre cele două țări a fost urmat de un acord de încetare a focului. În timp ce SUA și-au concentrat ajutorul asupra Etiopiei și au impulsivat semnarea unui pact mutual de apărare împotriva revizionismului somalez între Kenya și Etiopia³⁶, Uniunea Sovietică, în schimbul dreptului de folosință a bazelor navale somaleze, a dezvoltat un program de echipare și de antrenare a trupelor somaleze, iar China a investit în proiecte industriale. În acest mod, o întreagă generație de ofițeri a fost influențată de ideologia comunistă și, de aici până la o lovitură de stat militară, care să înlocuiască structurile democratice, nu a mai fost decât un pas³⁷. Asasinarea președintelui Abdirashid Ali Shermarke (1919-1969), la 15 octombrie 1969, de către una dintre gărzile sale de corp³⁸, a fost catalizatorul evenimentelor care s-au finalizat cu preluarea puterii de către armata condusă de generalii Salad Gabeire Kediye (1933-1972) și Mohammad Syiad Barre (1910-1995), constituirea Consiliului Suprem Revoluționar, și desemnarea, de către noua structură de conducere, a generalului Siad Barre în funcția de președinte al țării. La data de 21 octombrie 1969, statul este redenumit Republica Democratică Somalia³⁹ și devine satelit sovietic.

În anii următori, funcționarii civili au fost înlocuiți de militari⁴⁰, tribunalele civile au fost închise, cele religioase și-au pierdut din importanță, legea fiind aplicată de tribunalele militare. A fost înființat serviciul secret denumit *National Security Service – Serviciul de Securitate Națională*, având ca principală atribuție identificarea și contracararea oricărei mișcări „contrarevoluționare”.

Ca și alți lideri africani ai generației sale, Barre s-a transformat într-un autocrat. Autointitulat „Liderul Victorios”, Barre a fost autorul unei doctrine aparte, islamo-comuniste, care combină principiile „socialismului științific” de tip marxist-leninist-maoist cu învățătura islamică, și s-a numărat printre fondatorii *Partidului Revoluționar Socialist Somalez*, afiliat Moscovei. În timp, cu toate că tribalismul era considerat infracțiune la adresa siguranței naționale, conducerea politică a statului a devenit apanajul a trei mari clanuri, toate

din nord: Marehan (al lui Barre), Ogaden (al mamei lui Barre) și Daarood-Dulbahante (al ginerelui lui Barre)⁴¹.

Bazându-se pe sprijinul sovieticilor, dar fără să se consulte în prealabil cu Kremlinul, la data de 13 iulie 1977, Siad Barre a ordonat armatei somaleze atacarea Etiopiei și ocuparea Ogadenului. Dar jocul geopolitic regional al anului 1977 nu mai semăna cu cel din anul 1969. În anul 1974, în urma puciului orchestrat de Consiliul Militar, condus de lt.col. Atnafu Abate (1930-1977), Împăratul Etiopiei, Haile Selassie I (1892-1975), a abdicat. În 1975, în prim-planul politicii etiopiene s-a impus Mengistu Haile Mariam, care, cu sprijin sovietic, a instaurat dictatura comunistă, printre victimele sale numărându-se fostul împărat, nobilimea, clerul și adversarii politici, precum Patriarhul Bisericii Ortodoxe Etiopiene, Abuna Theophilos (1910-1979), și însuși Atnafu Abate, acuzat de activități contrarevoluționare⁴².

În spatele acestor evenimente, s-au aflat sovieticii, interesați să-și consolideze dominația în Marea Roșie și în Eritreea (care, la acea dată, era încorporată în Etiopia), în condițiile în care sudul Yemenului era deja sub influența lor, și să creeze un „coridor” spre centrul Africii, care să potențeze viitoarele mișcări „democratice” de pe continent. Pe cale de consecință, Kremlinul s-a poziționat de partea Etiopiei în războiul declanșat de Siad Barre. Etiopia a încetat relațiile diplomatice cu SUA⁴³ și, un an mai târziu, în 1978, a recucerit Ogadenul. În aceste condiții, Somalia a denunțat *Tratatul de prietenie și cooperare cu URSS*, a expulzat personalul diplomatic sovietic și atașatii militari, a rupt relațiile diplomatice cu Cuba, Siad Barre confruntându-se cu o gravă criză internă și de imagine. Deși, inițial, părea dispusă să ajute Somalia, administrația președintelui Jimmy Carter, nedorind un nou Vietnam, a renunțat să implice SUA în chestiunea Ogadenului, armata somaleză fiind decimată de comuniștii etiopieni, cu largul concurs al Cubei și al altor țări frățești. Războiul s-a încheiat la data de 23 martie 1978. În anul 1982 a izbucnit un nou conflict între etiopieni și somalezi, fără urmări importante.

Pierderea Ogadenului a slăbit autoritatea regimului Siad Barre și a permis reînarmarea clanurilor. Declinul regimului Barre a devenit evident în 1986, când însuși Siad Barre a fost vizat de un atentat cu bombă. Pe de altă parte, armata

somaleză se confruntă cu un accelerat proces de fașionalizare. De o parte, erau poziționați constituționaliștii fideli regimului, iar de cealaltă parte, tribaliștii. Regimul Barre a rezistat până în 1991, când destrămarea Imperiului Sovietic și schimbarea jocului geopolitic global au dus la căderea unor regimuri totalitare, printre care și cel din Somalia.

Războiul civil

Somalia este împărțită între patru mari clanuri rivale, având în componență o mulțime de subclanuri, care acoperă circa 85% din populație:

- Darod, care stăpânește Puntaland și regiunea nordică de la granița cu Kenya;
- Hawiye, care controlează teritoriul de-a lungul coastei, situat la nord de Mogadishu;
- Isaaq, care domină în Somaliland;
- Rahanwein, care stăpânește în nord, spre granița cu Etiopia⁴⁴.

În 1991, nordul Somaliei, dominat de clanul Isaaq, și-a declarat independența, sub denumirea de Somaliland⁴⁵, având capitala la Hargiesa, în timp ce sudul era măcinat de lupte între clanuri. În același an, câteva clanuri, reunite în Mișcarea Democratică Somaleză și Alianța Somaleză, l-au ales, în funcția de președinte al Somaliei, pe Ali Mahdi Muhammad (1939-2021). Decizia acestora a fost contestată de restul jucătorilor din spectrul politic, reprezentați de Congresul Unității Somaleze, condus de generalul Mohamed Farrah Aidid (1934-1996), de Mișcarea Națională Somaleză a lui Abdirahman Ahmed Ali Tuur (1931 – 2003) și de Mișcarea Patriotică Somaleză, care-l avea, ca lider, pe colonelul Ahmed Omar Jess. Pe de altă parte, fideliul lui Barre, din centrul și sudul țării, au continuat să lupte pentru revenirea la putere a „liderului victorios”. S-au creat, astfel, premisele viitorului război civil care avea să devasteze sudul, odinioară stabil și prosper.

Seceta, care a afectat Cornul Africii în anii '80, precum și luptele dintre clanuri au distrus infrastructura, fermele și plantațiile din regiunile fertile din sudul Somaliei, generând foamete, dezastru umanitar și intervenția ONU, prin misiunea UNOSOM I, aprobată de Consiliul de Securitate al ONU, în 1992. Prerogativele militarilor trimiși în Somalia erau limitate la acțiuni defensive, motiv pentru care SUA au constituit o coaliție militară, numită UNITAF – *Unified Task Force*,

care, în decembrie 1992, a descins în sudul statului african și a restaurat ordinea. În 1993, majoritatea trupelor din UNITAF au fost înlocuite de forțe ONU, în misiunea UNOSOM II, care au devenit protagonistele unui conflict deschis cu rebelii generalului Aidid, în urma căruia 80 de militari pakistanezi și 19 militari americani ai fost uciși în bătălia de la Mogadishu⁴⁶. În 1995, ONU a decis retragerea trupelor, cu toate că misiunea nu a fost complet îndeplinită. În 1996, generalul Aidid a fost ucis, cea mai sângeroasă miliție locală fiind, astfel, „decapitată”.

În 1998, regiunea nord-estică s-a declarat autonomă, sub denumirea de Puntland. A fost urmată de Jubaland, în sud-vest, iar în 1999, o a patra regiune, situată în zona central-sudică, aflată sub conducerea *Rahaweyn Resistance Army (RRA)* – *Armata de Rezistență Rahaweyn*, s-a declarat, la rândul său, autonomă și, ulterior, a rămas sub jurisdicția *Guvernului Federal de Tranziție*, singurul recunoscut internațional, având capitala la Baidoa. Dar rivalitățile dintre clanuri au continuat, provinciile nordice nu au admis legitimitatea guvernului de tranziție de la Baidoa și nici pe cea a președintelui Abdullahi Yusuf Ahmed⁴⁷, ales prin votul parlamentarilor din noua capitală. Pe cale de consecință, situația internă a țării s-a deteriorat și mai mult, guvernul eșuând în misiunea sa de asigurare a securității, prosperității și stabilității interne, Somalia devenind un stat sărac, măcinat de conflicte armate între clanuri și subjugat de rețelele de criminalitate organizată, de piraterie și de terorism.

Soluția islamistă

Pe fondul colapsării statului și al crizei alimentare (transformate în cea mai mare criză umanitară din toate timpurile⁴⁸), populația s-a întors spre clanocrație și Islam. Treptat, tribunalele islamice au înlocuit tribunalele laice, reinstituind ordinea în teritoriile costiere. Dacă, tradițional, Islamul somalez a fost moderat de școala juridică Shāfi‘ī, în anii '90 acesta a început să fie infiltrat de ideologia ultraconservatoare Hanābilah, adusă de petrodolarii din Peninsula Arabă. În anul 2000, forțele islamiste ultraconservatoare din spatele acestor tribunale au constituit *Uniunea Tribunalelor Islamice (UTI)*, care s-a bucurat de o largă acceptare în rândul populației. Șase ani mai târziu, între *UTI* și „lorzii războiului”, reuniți în *Alianța pentru restaurarea*

păcii și contraterorism (ARPTC), s-a declanșat un conflict armat, în urma căruia islamiștii au preluat controlul regiunii centrale. Guvernul de tranziție, susținut de Etiopia și de SUA, a apelat la ajutorul Uniunii Africane, cerând trimiterea de trupe pentru restabilirea „ordinii”. Africanii au evitat să se implice. În schimb, Etiopia a acționat prin lansarea unei ofensive aeriene asupra Somaliei, urmată de atacuri ale blindatelor și artileriei⁴⁹. Islamiștii au fost respinși dincolo de Mogadishu și americanii, prin intermediul etiopienilor, au repus în drepturi așa-numitul guvern de tranziție, cu Ali Mohammed Gedi pe post de prim-ministru⁵⁰.

La 9 ianuarie 2007, SUA au intervenit direct în conflictul somalez, prin bombardarea pozițiilor islamiștilor din regiunea Ras Kamboni. Cu toate acestea, milițiile islamiste au continuat atacurile împotriva trupelor etiopiene și guvernului de tranziție. În decembrie 2008, Abdullahi Yusuf Ahmed și-a anunțat demisia din funcția de președinte al Somaliei, acuzând comunitatea internațională de neimplicare în susținerea guvernului de la Baidoa⁵¹. Iar, în Djibouti, sub auspiciile ONU, s-a semnat *Acordul de Cooperare între guvernul de tranziție și Alianța pentru Reeliberarea Somaliei (ARS)*. Trupele etiopiene au fost retrase, liderul islamiștilor, Sharif Sheikh Ahmed, a fost ales președinte al statului, Omar Abdirashid Ali Sharmarke, fiul primului președinte somalez, fiind numit prim-ministru.

Și, nu în ultimul rând, trebuie amintiți islamiștii din *Harakat al-Shabaab al-Mujahideen – Mișcarea Tinerilor Mujahedini*, organizație teroristă înființată în anul 2006⁵², afiliată *Al Qa'ida în Peninsula Arabă* și Rețelei Islamiste Globale⁵³. Desprinsă, cel mai probabil, din rândurile adeptilor UTI, Al-Shaabaab s-a definit ca principal oponent al oricărui sprijin occidental și internațional acordat populației afectate de foamete și al oricărei prezențe occidentale în regiune. În august 2014, guvernul federal de tranziție somalez, sprijinit de SUA, a lansat operația „Oceanul Indian”, pentru a elimina insurgența Al-Shabaab din regiunile de coastă ale sudului și centrului țării. La 1 septembrie 2014, a fost ucis Ahmed Abdi Godane (1977-2014), liderul și fondatorul (oficial) al organizației⁵⁴. Începând cu anul 2015, Al-Shabaab s-a retras din marile orașe, concentrându-se în mediul rural, unde a continuat să activeze.

Petrol, pirați și geopolitică

Și, nu trebuie uitat petrolul. Deși nu figurează între statele exportatoare de petrol, companii, precum CONOCO, AGIP sau AMOCO, au investit sume uriașe în concesionarea rezervelor de hidrocarburi aflate pe teritoriul somalez⁵⁵, noi zăcăminte fiind descoperite de australieni în regiunea nordică Puntland. În consecință, prezența americană în culisele războiului civil somalez a urmat o logică geopolitică și geostrategică evidentă. Și, la fel de logice au fost și pozițiile Franței, Federației Ruse, Chinei și ale statelor arabe, de respingere a implicării americane în problema somaleză.

Disoluția statului somalez a deschis calea activităților ilicite și abuzurilor, în care au fost implicați atât unii lideri locali, cât și unele companii și rețele de criminalitate organizată. Tsunamiul din 2004 a scos la iveală un fapt cutremurător. În apele somaleze, în anii ultimului deceniu al secolului trecut, au fost deversate bidoane conținând material radioactiv, deșeuri toxice și chimice, responsabile de apariția, începând cu anii '90, a unui număr semnificativ de cazuri de malformații congenitale, cancer și boli degenerative în rândul localnicilor⁵⁶.

Totodată, pescadoare sub diverse pavilioane au pescuit ilegal și fără restricții, vasele comerciale au deversat deșeuri în apele somaleze, ducând la distrugerea ecosistemului acvatic, la scăderea producției piscicole și la condamnarea la foame a populației. De aici și până la apariția fenomenelor de piraterie, nu a fost decât un pas. Apărută, inițial, ca o reacție de apărare față de vasele care violau teritoriul maritim al statului, pirateria a devenit un fenomen social, cu largă acceptabilitate populară, sursă importantă de venit pentru clanurile care dețineau controlul arealelor litorale⁵⁷.

Atât de frecventă devenise pirateria încât Golful Aden a fost supranumit „aleea piraților”, pirații devenind, cu sau fără voie, actori în jocul geopolitic regional. Un incident, petrecut în anul 2008, a făcut publice practici care, până atunci, cel puțin oficial, fuseseră catalogate drept speculații. Pirații somalezi au capturat cargoul ucrainean „Faina”, care transporta 33 de tancuri americane, destinate rebelilor din Darfur⁵⁸, devoalând fațetele mai puțin vizibile ale competiției dintre SUA și China în estul Africii și confirmând importanța geostrategică a Somaliei.

Conform raportului întocmit de ICC *International Maritime Bureau*, în primele 6 luni ale anului 2012 au fost raportate 44 de atacuri piraterești în spațiul maritim al Somaliei, 12 în Marea Roșie și alte 13 în Golful Aden, soldate cu reținerea a 11 nave, a 174 de ostatici, cu 2 marinari uciși și unul rănit și cu alți 44 de marinari răpiți și ținuți ostatici pentru răscumpărare⁵⁹. Conform aceluiași document, aria de acțiune a piraților somalezi se întindea dinspre Golful Aden și sudul Mării Roșii, până în Oceanul Indian, în dreptul coastei de vest a arhipelagului Maldivelor. În contrapartidă, SUA, Uniunea Europeană, Federația Rusă, India, China și alte state au mobilizat forțe navale, având misiunea de a proteja rutele comerciale maritime.

Mai mult, China și-a justificat strategia „Șiragului de Perle”, de militarizare a bazinului Oceanului Indian, prin necesitatea securizării rutelor maritime aferente „Centurii Mătăsii” de atacurile piraților somalezi⁶⁰. Turcia a construit o bază militară în Mogadiscio⁶¹, justificându-i prezența prin necesitatea luptei împotriva terorismului practicat de organizația islamistă Al-Shabaab și împotriva pirateriei maritime. Iar, Statele Unite, Japonia, Franța, Italia, Spania și cel mai recent China și Arabia Saudită și-au sporit prezența militară în statul vecin, Djibouti, care controlează malul vestic al strâmtoarei Bab el-Mandeb, ca urmare a nevoii de securizare a regiunii împotriva atacurilor piraților somalezi⁶².

Deși mult diminuat, fenomenul pirateriei în Golful Aden nu este pe deplin eradicat. În prezent, atacuri piraterești se înregistrează în dreptul coastei vestice a Africii, care tinde să devină al doilea pol al pirateriei africane⁶³.

Concluzii

Somalia reprezintă un caz clasic de fragmentare a unui stat omogen din punct de vedere etnic, lingvistic, confesional și civilizațional, beneficiar al unui relief plat, de câmpie și podiș, care favorizează migrația și amestecul populației și, pe cale de consecință, unitatea națională.

Secesionismul somalez este generat de acțiunea convergentă a unui cumul de factori care potențează forțele centrifuge intrastatale, reprezentați de:

- *factori sociali*: societate neopatriarhală, de tip clanocratic, tribal; acces redus la educație și asistență medicală; profilul demografic specific al statelor dominate de subdezvoltare și sărăcie; glisarea spre

Islamul ultraconservator, în detrimentul Islamului moderat, tradițional, și înlocuirea Constituției laice cu legea islamică, Shariah;

- *factori economici*: sărăcie, subdezvoltare, foamete, generate de preponderența, în structura PIB, a veniturilor provenite din agricultura de subzistență și din comerțul informal; precaritatea infrastructurii de transport rutier, de date și de energie; conflictele și instabilitatea internă, care îndepărtează potențialii investitori; piața de forță de muncă necalificată etc.;

- *factori ecologici*: poluare masivă a apelor de coastă; distrugerea fondului cinegetic și piscicol, care amplifică efectele crizelor alimentare și separatismul;

- *factori istorici*: conflictul istoric cu Etiopia în privința suveranității asupra regiunilor Ogaden și Haud; scindarea teritoriului național în perioada colonială și crearea celor „Două Somalii”, britanică și italiană; interferența, de tip *divide et impera*, a celor două foste metropole în afacerile interne ale statului somalez independent și reunificat prin sprijinirea unor clanuri împotriva altora; transformarea teritoriului național în teatru de competiție și confruntare între cele două blocuri politice, în perioada Războiului Rece, și între principalii jucători regionali, în perioada ulterioară demantelării Imperiului Sovietic; eșuarea statală, urmată de transformarea sa în *safe haven*, pentru islamiștii radicali proveniți din Peninsula Arabă, și în centru al pirateriei maritime în Oceanul Indian și în Marea Roșie;

- *factori geopolitici și geostrategici*: forma alungită a țării și capitala situată excentric care predispon la secesionism prin distribuția inegală a forței de atracție a Mittelpunct-ului asupra granițelor; distribuția inegală a populației care potențează gruparea pe structura clanurilor și separatismul; excepționala valoare geostrategică de pivot și potențial cap de pod a poziției geografice în Cornul Africii, în imediata vecinătate a punctului strategic de constricție maritimă Bab el-Mandeb, care amplifică exponențial miza geopolitică de control și dominație; apartenența la „centura de ruine” subsahariană, spațiul de compresie geopolitică dintre lumea maritimă, insulară și lumea continentală, și de compresie civilizațională dintre Creștinism și Islam; linia de fractură internă între populația majoritară Shāfi‘ī și cea minoritară, dar compactă, Ḥanābilah, din regiunile central-sudice ale țării.

Dacă ar fi să ierarhizăm importanța acestor factori, „axa timpului” indică, la originea și, mai apoi, pe parcursul întregii dinamici geoistorice, interferența factorilor externi, în speță a puterilor coloniale și neocoloniale, în echilibrul geopolitic local. Prin politici de tip *divide et impera*, aceste puteri au stimulat fașionalizarea populației omogene etnic, lingvistic, confesional, prin exacerbarea identității de clan, în detrimentul identității naționale, prin subminarea ideii naționale, generând partiție de tip regional și dezvoltarea „patriotismului” local, tribalist, în detrimentul celui național.

Diminuarea până la dispariție a identității naționale, alimentată extern, a favorizat terenul pentru conflicte, conflicte declanșate de competiția dintre clanuri, pentru putere și bogăție, și amplificate de ingerințele externe. Conflictele armate au distrus economia și au transformat Somalia într-un stat eșuat. Incapacitatea guvernului de a asigura securitatea și prosperitatea locuitorilor săi a amplificat tribalismul și secesionismul. În felul acesta, s-a creat un cerc vicios, în care tribalismul a generat conflictele care au aruncat țara în sărăcie, subdezvoltare, foamete, conflicte care sfârșesc prin a alimenta tribalismul. Pirateria, inițial generată de sărăcie, a fost instrumentalizată de clanurile care controlează regiunile de coastă, în acord cu interesele geopolitice ale unor jucători geostrategici activi în regiune. Rețeaua islamistă ultraconservatoare a găsit în Somalia terenul ideal pentru recrutare și *safe-haven*, organizația teroristă Al-Shabaab fiind exponenta locală a ramurii sale armate.

În concluzie, Somalia este exemplul clasic de atomizare a unui popor sub acțiunea concentrată și concertată a unor puteri dominante, aflate în competiție pentru preluarea controlului teritoriului național, extrem de valoros geopolitic și geostrategic, al poporului respectiv, acțiune potențată de colaboraționismul intern și de trăsături civilizaționale care predispon la secesionism prin neo-patriarhat, tribalism, subdezvoltare, sărăcie și dependență.

NOTE:

1 *** ”Most Dangerous Countries in the World”, *World Population Review*, <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-dangerous-countries>, accesat la 11.07.2021.

- 2 *** *Economy of Somalia*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Somalia/Economy>, accesat la 11.07.2021.
- 3 *** *Somalia*, CIA – The World FactBook, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>, accesat la 11.07.2021.
- 4 Jörg H.A. Janzen, *Somalia*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Somalia>, accesat la 11.07.2021.
- 5 *** *Somalia*, CIA – The World FactBook, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>, accesat la 11.07.2021.
- 6 *** *Economy of Somalia*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Somalia/Economy>, accesat la 11.07.2021.
- 7 Jörg H.A. Janzen, *op.cit.*
- 8 <https://www.worldatlas.com/upload/be/75/1f/so-01.jpg>, accesat la 11.07.2021.
- 9 *Somalia*, CIA – The World FactBook, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>, accesat la 11.07.2021.
- 10 Jörg H.A. Janzen, *op.cit.*
- 11 *** *Mortality and life expectancy statistics*, Eurostat, mai 2021, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mortality_and_life_expectancy_statistics#Infant_mortality, accesat la 11.07.2021.
- 12 *Ibidem.*
- 13 *** *Somalia*, CIA – The World FactBook, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/>, accesat la 11.07.2021.
- 14 *Ibidem.*
- 15 *** *Somalia: Nutrition Cluster Snapshot (January - June 2020)*, *op.cit.*
- 16 *** *Somalia Map with Cities and Regions*, <https://www.mappr.co/political-maps/somalia-map/>, accesat la 11.07.2021.
- 17 *** *Somalia*, CIA WorldFactBook, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/somalia/#military-and-security>, accesat la 11.07.2021.
- 18 *** *Somalia Map with Cities and Regions*, <https://www.mappr.co/political-maps/somalia-map/>, accesat la 11.07.2021.
- 19 Alba Iulia Catrinel Popescu, *Analize incomedo*, Editura Militară, București, 2020, pp. 143-202.
- 20 *** *Somalia: Gross domestic product (GDP) in current prices from 2016 to 2026*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/863078/gross-domestic-product-gdp-in-somalia/>, accesat la 11.07.2021.
- 21 *** *GDP per capita (current US\$) – Somalia*, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=SO>, accesat la 11.07.2021.
- 22 *** *Economy of Somalia*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Somalia/Economy>, accesat la 11.07.2021.
- 23 *Ibidem.*
- 24 *Ibidem.*
- 25 *Ibidem.*
- 26 *** *File:Gulf of Aden map.png*, Wikipedia, the free encyclopedia, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Gulf_of_Aden_map.png, accesat la 11.07.2021.
- 27 Justine Barden, *The Bab el-Mandeb Strait is a strategic route for oil and natural gas shipments*, US Energy Information Administration, 27.08.2019, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=41073>, accesat la 11.07.2021.
- 28 *** *Somalia: Nutrition Cluster Snapshot (January - June 2020)*, UNICEF, 21.07.2020, <https://reliefweb.int/report/somalia/somalia-nutrition-cluster-snapshot-january-june-2020>, accesat la 11.07.2021.
- 29 Margaret Castagno, "Historical Dictionary of Somalia", *African Historical Dictionaries*, No. 6, The Scarecrow Press, Metuchen, N.J., 1975, p. 83.
- 30 Margaret Castagno, *op.cit.*, pp. xx-xxviii.
- 31 Tibebe Eshete, "Towards A History Of The Incorporation Of The Ogaden: 1887-1935", *Journal of Ethiopian Studies*, Vol. 27, No. 2 (December 1994), <https://www.jstor.org/stable/41966038>, accesat la 12.07.2021.
- 32 *** *Ethiopia/Ogaden (1948-present)*, University of Central Arkansas, <https://uca.edu/politicalscience/dadm-project/sub-saharan-africa-region/69-ethiopiaogaden-1948-present/>, accesat la 13.07.2021.
- 33 Margaret Castagno, *op.cit.*, pp. xx-xxviii.
- 34 *** *How Italy was defeated in East Africa in 1941*, Imperial War Museums, <https://www.iwm.org.uk/history/how-italy-was-defeated-in-east-africa-in-1941>, accesat la 13.07.2021.
- 35 Gilbert Ware, *Somalia: From Trust Territory to Nation, 1950-1960*, Phylon (1960-) Vol. 26, No. 2 (2nd Qtr., 1965), Clark Atlanta University, <https://www.jstor.org/stable/273632>, accesat la 11.07.2021.
- 36 *** *Wars between the East African neighbors of Ethiopia and Somalia*, http://www.historyguy.com/ethiopia_somali_wars.html, accesat la 11.03.2013.
- 37 Philippe Moreau-Defarges, *Relații internaționale după 1945*, Institutul European, București, 2001, pp. 30 - 37.
- 38 Mohamed Haji Ingiriis, *Who Assassinated the Somali President in October 1969? The Cold War, the Clan Connection, or the Coup d'État*, 15.03.2017, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19392206.2017.1305861>, accesat la 13.07.2021.
- 39 *** *Leaders of Somalia*, <http://www.terra.es/personal2/monolith/somalia.htm>, accesat la 11.03.2013.
- 40 *** *Somalia, Supreme Revolutionary Council*, <http://www.somalinet.com/library/somalia/0033/>, accesat la 11.03.2013.
- 41 Peter Woodward, *The Horn of Africa-Politics and international relations*, London, Tauris Academic Studies, New York, 1996, pp. 65-69, http://books.google.at/books?id=9RPO0BL24uQC&pg=PA67&lpg=PA67&dq=Supreme+Revolutionary+Council+Somalia&source=bl&ots=YB4hP97jgm&sig=LzkndNNE4huVrr7Zl2z5Wo_A58&hl=de&ei=Yf8PSsq5KMvu_AaGyKSqBA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=8#PPA68,M1, accesat la 11.03.2013.
- 42 Paul B. Henze, *Layers of Time: A History of Ethiopia*, Palgrave, New York, 2000, p. 302.
- 43 E.J. Keller, "The politics of State Survival: Continuity and Change in Ethiopian Foreign Policy", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 01.01.1987, pp. 76-87.

44 Holman Fenwick Willan, *Somalia, the Gulf of Aden, and Piracy: An overview, and recent developments*,

<http://www.hfw.com/publications/client-briefings/somalia,-the-gulf-of-aden,-and-piracy-an-overview,-and-recent-developments>, accesat la 15.03.2013.

45 *Somaliland News*, <http://www.somalilandgov.com/>, accesat la 18.03.2013.

46 Mark Bowden, "The Legacy of Black Hawk Down", *Smithsonian Magazine*, ianuarie/februarie 2019, <https://www.smithsonianmag.com/history/legacy-black-hawk-down-180971000/>, accesat la 14.07.2021.

47 David McKittrick, "Abdullahi Yusuf Ahmed: Warlord who as president failed to restore order to Somalia", *The Independent*, 30 March 2012, <https://www.independent.co.uk/news/obituaries/abdullahi-yusuf-ahmed-warlord-who-president-failed-restore-order-somalia-7604011.html>, accesat la 18.03.2013.

48 ***UN: *Somalia Will Remain Largest Humanitarian Crisis*, 25.01.2012 <http://www.voanews.com/content/un-somalia-will-remain-largest-humanitarian-crisis-in-the-world--138113363/151126.html>, accesat la 18.03.2013.

49 *** *Ethiopia declares war against Somali militants*, The Associated Press, 24.12.2006, <https://www.cbc.ca/news/world/ethiopia-declares-war-against-somali-militants-1.576842>, accesat la 18.07.2021.

50 *News-Africa: So who is Ali Mohamed Gedi?*, 05.11.2004, http://www.iol.co.za/index.php?set_id=1&click_id=68&art_id=qw1099640160473B254, accesat la 18.03.2013.

51 *** *Abdullahi Yusuf Ahmed resigns as President of Somalia*, Formae Mentis NGO, 29.12.2008, <http://formaementis.wordpress.com/2008/12/29/abdullahi-yusuf-ahmed-resigns-as-president-of-somalia/>, accesat la 18.03.2013.

52 *** "«So Much to Fear»: War Crimes and the Devastation of Somalia", *Human Rights Watch*, 08.12.2008, <https://www.hrw.org/news/2008/12/08/somalia-war-crimes-devastate-population>, accesat la 18.07.2021.

53 Alba Iulia Catrinel Popescu, *Analize incomode*, Editura Militară, București, 2020, pp. 143-202.

54 Farouk Chothia, "Ahmed Abdi Godane: Somalia's killed al-Shabab leader", *BBC Africa*, 09.09.2014, <https://www.bbc.com/news/world-africa-29034409>, accesat la 18.07.2021.

55 Vladimir Alexe, „Războaiele cu procură din Africa”, *Dosare Ultrasecrete*, *Ziua*, 13.01.2007, <http://www.ziua.ro/display.php?id=214119&data=2007-01-13>, accesat la 18.03.2013.

56 Jonathan Clayton, "Somalia's secret dumps of toxic waste washed ashore by tsunami", *The Times*, 04.03.2005, <https://www.thetimes.co.uk/article/somalias-secret-dumps-of-toxic-waste-washed-ashore-by-tsunami-hk36dwtnp8j>, accesat la 18.03.2013.

57 George Vișan, *La vânătoare de pirați!*, 20.03.2012, <http://civitaspolitics.org/2012/03/20/la-vanatoare-de-pirati/>, accesat la 18.03.2013: „Modul de operare al piraților somalezii este destul de simplu. O serie de ambarcațiuni ușoare, *skiff*-uri, sunt lansate de o navă bază, atunci când «prada» este identificată – o navă comercială. La bordul *skiff*-urilor se află pirați somalezii înarmați până în dinți cu arme ușoare și uneori cu lansatoare de rachete, RPG-7. Dacă nava comercială are noroc, are la bord un detașament înarmat al unei companii private de securitate sau poate chema în ajutorul său o navă militară care patrulează apele infestate cu pirați. Pirații

vor încerca să abordeze nava și să captureze echipajul și încărcătura navei. În schimbul navei, a echipajului și a încărcăturii, pirații vor cere o răscumpărare”.

58 Lucian Lumezeanu, „Pirații somalezii au stricat jocurile geopolitice din Africa de Est”, *Curentul*, 08.10.2008, <https://www.curentul.info/in-lume/pirati-somalezii-au-stricat-jocurile-geopolitice-din-africa-de-est/>, accesat la 18.03.2013.

59 ICC Commercial Crime Services (CCS), www.icc-ccs.org, accesat la 18.03.2013.

60 Anthony Sterioti, *The Significance of China's "String of Pearls Strategy"*, 09.04.2017, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2951903, accesat la 18.07.2021.

61 Willem van den Berg, Jos Meester, *Turkey in the Horn of Africa: Between the Ankara Consensus and the Gulf Crisis*, Clingendael Institute, 01.05.2019, https://www.jstor.org/stable/resrep21324?seq=1#metadata_info_tab_contents, accesat la 18.07.2021.

62 Sam Simon, *Why are there so many military bases in Djibouti?*, 30.06.2020, <https://medium.com/@LongTwentiethCentury/why-are-there-so-many-military-bases-in-djibouti-f8c579e961d5>, accesat la 18.07.2021.

63 *** *Maritime piracy rises again in 2020*, HDI, 04.03.2021, <https://www.hdi.global/infocenter/insights/2021/piracy/>, accesat la 18.07.2021.

BIBLIOGRAFIE

*** "Most Dangerous Countries in the World", *World Population Review*, <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-dangerous-countries>

*** *Abdullahi Yusuf Ahmed resigns as President of Somalia*, Formae Mentis NGO, 29.12.2008, <http://formaementis.wordpress.com/2008/12/29/abdullahi-yusuf-ahmed-resigns-as-president-of-somalia/>

*** *Africa Crisis Response Initiative*, <http://www.globalsecurity.org/military/agency/dod/acri.htm>

*** *Ethiopia/Ogaden (1948-present)*, University of Central Arkansas, <https://uca.edu/politicalscience/dadm-project/sub-saharan-africa-region/69-ethiopiaogaden-1948-present>

*** *File:Gulf of Aden map.png*, Wikipedia, the free encyclopedia, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Gulf_of_Aden_map.png

*** *GDP per capita (current US\$) – Somalia*, <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=SO>

*** *Great Somalia League*, 1960, UNBISnet, <http://unbisnet.un.org:8080/ipac20/ipac.jsp?session=1Q4103621A49V.387108&profile=bib&uri=link=3100007~!461493~!3100001~!3100040&aspect=alpha&menu=search&ri=1&source=~!horizo>

n&term=GREAT+SOMALIA+LEAGUE.&index=#focus

*** *How Italy was defeated in East Africa in 1941*, Imperial War Museums, <https://www.iwm.org.uk/history/how-italy-was-defeated-in-east-africa-in-1941>

*** *Leaders of Somalia*, <http://www.terra.es/personal2/monolith/somalia.htm>

*** *Mortality and life expectancy statistics*, Eurostat, mai 2021, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Mortality_and_life_expectancy_statistics#Infant_mortality

*** *News-Africa: So who is Ali Mohamed Gedi?*, 05.11.2004, http://www.iol.co.za/index.php?set_id=1&click_id=68&art_id=qw1099640160473B254

*** *Somalia Map with Cities and Regions*, <https://www.mappr.co/political-maps/somalia-map/>

*** *Somalia, Supreme Revolutionary Council*, <http://www.somalinet.com/library/somalia/0033/>

*** *Somalia*, CIA – The World Factbook, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>

*** *Somalia: Gross domestic product (GDP) in current prices from 2016 to 2026*, Statista, <https://www.statista.com/statistics/863078/gross-domestic-product-gdp-in-somalia/>

*** *The international Conference in support of the Somali Institutions and the African Union Mission in Somalia*, 22-23 April, Brussels, <http://www.un-somalia.org/>

*** *UN: Somalia Will Remain Largest Humanitarian Crisis*, 25.01.2012 <http://www.voanews.com/content/un-somalia-will-remain-largest-humanitarian-crisis-in-the-world--138113363/151126.html>

*** *Wars between the East African neighbors of Ethiopia and Somalia*, http://www.historyguy.com/ethiopia_somali_wars.html

Alexe Vladimir, „Războaiele cu procură din Africa”, *Dosare Ultrasecrete, Ziua*, 13.01.2007.

Barden Justine, *The Bab el-Mandeb Strait is a strategic route for oil and natural gas shipments*, US Energy Information Administration, 27.08.2019, <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=41073>

Bowden Mark, „The Legacy of Black Hawk Down”, *Smithsonian Magazine*, ianuarie/februarie 2019, <https://www.smithsonianmag.com/history/legacy-black-hawk-down-180971000/>

Castagno Margaret, „Historical Dictionary of Somalia”, *African Historical Dictionaries*, No. 6, The Scarecrow Press, Metuchen, N.J., 1975.

Chothia Farouk, „Ahmed Abdi Godane: Somalia’s killed al-Shabab leader”, *BBC Africa*, 09.09.2014, <https://www.bbc.com/news/world-africa-29034409>

Clayton Jonathan, „Somalia’s secret dumps of toxic waste washed ashore by tsunami”, *The Times*, 04.03.2005, <https://www.thetimes.co.uk/article/somalias-secret-dumps-of-toxic-waste-washed-ashore-by-tsunami-hk36dwtnp8j>

Eshete Tibebe, „Towards A History Of The Incorporation Of The Ogaden: 1887-1935”, *Journal of Ethiopian Studies*, Vol. 27, No. 2 (December 1994), <https://www.jstor.org/stable/41966038>

Henze Paul B., *Layers of Time: A History of Ethiopia*, Palgrave, New York, 2000.

Ingiriis Mohamed Haji, *Who Assassinated the Somali President in October 1969? The Cold War, the Clan Connection, or the Coup d’État*, 15.03.2017, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/19392206.2017.1305861>

Janzen Jörg H.A., *Somalia*, Encyclopedia Britannica, <https://www.britannica.com/place/Somalia>

Keller E.J., „The politics of State Survival: Continuity and Change in Ethiopian Foreign Policy”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 01.01.1987.

Lumezeanu Lucian, „Pirații somalezi au stricat jocurile geopolitice din Africa de Est”, *Curentul*, 08.10.2008, <https://www.curentul.info/in-lume/piratii-somalezi-au-stricat-jocurile-geopolitice-din-africa-de-est/>

McKittrick David, „Abdullahi Yusuf Ahmed: Warlord who as president failed to restore order to Somalia”, *The Independent*, 30 March 2012, <https://www.independent.co.uk/news/obituaries/abdullahi-yusuf-ahmed-warlord-who-president-failed-restore-order-somalia-7604011.html>

Moreau-Defarges Philippe, *Relații internaționale după 1945*, Institutul European, București, 2001.

Popescu Alba Iulia Catrinel, *Analize incomode*, Editura Militară, București, 2020.

Simon Sam, *Why are there so many military bases in Djibouti?*, 30.06.2020, <https://medium.com/@LongTwentiethCentury/why-are-there-so-many-military-bases-in-djibouti-f8c579e961d5>

Sterioti Anthony, *The Significance of China's "String of Pearls Strategy"*, 09.04.2017, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2951903

Van den Berg Willem, Jos Meester, *Turkey in the Horn of Africa: Between the Ankara Consensus and the Gulf Crisis*, Clingendael Institute, 01.05.2019, https://www.jstor.org/stable/resrep21324?seq=1#metadata_info_tab_contents

Vișan Gh., *La vânătoare de pirăți!*, 20.03.2012, <http://civitaspolitics.org/2012/03/20/la-vanatoare-de-pirati/>

Ware Gilbert, *Somalia: From Trust Territory to Nation, 1950-1960*, Phylon (1960-) Vol. 26, No. 2 (2nd Qtr., 1965), Clark Atlanta University, <https://www.jstor.org/stable/273632>

Willan H.F., *Somalia, the Gulf of Aden, and Piracy: An overview, and recent developments*, <http://www.hfw.com/publications/client-briefings/>

somalia,-the-gulf-of-aden,-and-piracy-an-overview,-and-recent-developments

Woodward Peter, *The Horn of Africa-Politics and international relations*, London, Tauris Academic Studies, New York, 1996, http://books.google.at/books?id=9RPO0BL24uQC&pg=PA67&lpg=PA67&dq=Supreme+Revolutionary+Council+Somalia&source=bl&ots=YB4hP97jgm&sig=LzkndNNE4huVrrr7Z12z5Wo_A58&hl=de&ei=Yf8PSsq5KMvu_AaGyKSqBA&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=8#PPA68,M1

<https://www.britannica.com>

<https://www.worldatlas.com>

<http://www.somalilandgov.com>

http://www.who.int/hiv/HIVCP_SOM.pdf

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html#People>

<http://www.icc-ccs.org>